

## **Goedemiddag!**

Elke eerste zondag van de maand gaat deze Nieuwsbrief naar een groot aantal griffiers, adjunct-griffiers en andere medewerkers in en om raadsgriffies.

Doelstelling is om “iets juridisch” dat mij afgelopen maand het meest is opgevallen met de lezers te delen, en er waar mogelijk leermomenten uit te halen.

Dit alles om zoveel mogelijk gemeenteraden support te bieden bij het juridisch optimaliseren van hun besluitvormingsprocessen en andere werkzaamheden.

Thema voor deze Nieuwsbrief is: de stem van het raadslid.

## **Schaap met 5 poten**

Het lidmaatschap van de raad omvat tal van activiteiten. Een greep: bestuderen raadsstukken, voorbereiden fractieoverleg, voorbereiden van en deelnemen aan een oneindige reeks vergaderingen, zorgen voor integer gedrag, in contact gaan met inwoners, bedrijven en instellingen. De meesten doen dit alles in hun “vrije” tijd.

Een raadslid is staatsrechtelijk een kleine zelfstandige, en sluit zich al dan niet bij een fractie aan. Geheel op basis van vrijwilligheid.

## **De inhoud van het ambt**

Niemand die het raadslid vertelt wat hij moet doen of laten. In de kern deelt het raadslid zijn ambt in naar eigen inzicht.

Wat hij doet bepaalt hij zelf. Hij heeft geen leidinggevende, ook al doet een fractievoorzitter of hij de leiding heeft over het doen en laten van zijn fractiegenoten.

Het bestuur van de politieke partij die betrokkene op de kandidatenlijst voor de verkiezingen heeft geplaatst heeft helemaal niets te zeggen over het gekozen raadslid.

De taak van dat bestuur houdt immers op nadat de kandidatenlijst is ingeleverd bij het centraal stembureau.

Ook het al dan niet bijwonen van en deelnemen aan (raads)vergaderingen gebeurt naar eigen inzicht. Het is de kiezer die elke vier jaar bepaalt of het verlenging van het raadslidmaatschap gewenst is. Of niet.

Tenzij betrokkene en/of het partijbestuur tot het inzicht is gekomen dat het mooi is geweest.

## **De plichten van het ambt**

Aan het raadslidmaatschap zit slechts één wettelijke verplichting: het openbaar maken (en actueel houden) van de andere functies naast het raadslidmaatschap. Zie artikel 12 lid 1 Gemeentewet.

Tot meer is het raadslid niet gehouden.

Op het niet openbaar maken van de andere functies kent de Gemeentewet geen sancties.

Daarnaast is er ook een voorwaardelijke verplichting. Daarvan is sprake als het raadslid deelneemt aan een raadsvergadering.

In dat geval geldt er een plicht om deel te nemen aan de hoofdelijke stemming. Tenzij het raadslid zich van stemmen moet onthouden op basis van artikel 28 lid 1 Gemeentewet.

In die bepaling is vastgelegd dat een raadslid niet mag deelnemen aan de beraadslaging en stemming over een onderwerp dat hem rechtstreeks of middellijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger (in privaatrechtelijke zin) is betrokken.

## **Wel of niet stemmen?**

Niemand anders dan het raadslid zelf bepaalt of hij aan de stemming deelneemt. Hij bepaalt dus ook zelf of er voor hem een plicht bestaat om zich van stemming te onthouden vanwege de (mogelijke) werking van artikel 28 lid 1 Gemeentewet.

De voorzitter en de rest van de raad kunnen en mogen dit besluit niet voor hem nemen. Zie dit als een uitwerking van het in ons democratisch stelsel vastgelegde vrij mandaat van een volksvertegenwoordiger.

Het is dan ook niet zonder reden dat in artikel 27 Gemeentewet te lezen is dat het raadslid “zonder last” stemt. Oftewel dat niemand anders dan het raadslid bepaalt of en hoe aan de stemming wordt deelgenomen.

Als een raadslid er om andere reden voor kiest om niet aan de stemming deel te nemen, is hij feitelijk in overtreding. Immers artikel 32 lid 2 Gemeentewet bepaalt dat het raadslid verplicht is om zijn stem “voor” of “tegen” uit te brengen.

Maar ook hier geldt: een plicht zonder sanctie op niet-nakoming ervan.

### **Doorslaggevende stem**

Hoe mooi zou het zijn als elk door de raad te nemen besluit tot stand komt na een debat in de openbaarheid. Zonder schorsing voor overleg achter gesloten deuren.

Maar wel met het indienen en wel of niet aannemen van amendementen en moties. Waarna de ultieme inhoud van het raadsbesluit (het dictum) vaststaat en niemand van de leden stemming vraagt.

Dan is het voorstel zonder stemming aangenomen (artikel 32 lid 3 Gemeentewet).

De praktijk is weerbarstiger dan deze staatsrechtelijke droom. Er kan om hoofdelijke stemming worden gevraagd. Ook daarbij geldt dat het raadslid zijn stem “zonder last” uitbrengt.

Niet zelden echter komen de coalitie- en oppositieverhoudingen terug in de stemuitslag, alsof artikel 27 Gemeentewet er dan ineens niet meer toe doet.

Als het heel spannend wordt, komt het raadsbesluit tot stand met de kleinst mogelijke meerderheid. En dan wil het wel eens gebeuren dat van één raadslid wordt gezegd dat diegene de doorslaggevende stem had.

Maar dat is een onmogelijke stellingname: geen enkel raadslid heeft doorslaggevende stem óf alle raadsleden hebben doorslaggevende stem!